

ZPRÁVY

ČESKÉ SPOLEČNOSTI RUKOPISNÉ

10

Řada: VII

ISSN 1213-9033

Červen 2014

Obsah

Články

Radomil Šolc: <i>Pole milostná, pole válečná</i>	221
Jiří Beránek: <i>Zvyky a náboženství středověkých Tatarů a jejich odraz v písni Jaroslav</i>	231
Jiří Urban: <i>V Klementinu o Truhlářovi a Rukopisech</i>	234
Členské zprávy	237
Drobné zprávy	239
Rejstřík VII. řady Zpráv	240

Pole milostná, pole válečná

RADOMIL ŠOLC

*Každá krása obsažená v řeči národa
je zároveň příznačná pro nejniternější
zákony jeho bytí. Udržuje temperament
v lidu v přítomnosti a mužnosti ...*

*Zaměstnávejte ho spravedlivými city,
a jeho jazyk bude velkolepý.*

John Ruskin¹⁾

Při listování Rukopisem královédvorským si současně, byť nevědomky, všímáme, co nám prozrazuje vedle svých bájných příběhů, ještě ze všedního života oněch dob. I když Rukopis je ohlasem bojů od času předkřesťanského až po rytířská klání století třináctého, mezi jeho epickými skladbami ještě nacházíme další písně, ražení bezmála špalíčkového²⁾. Jedny chmurné, jiné jen teskné či s náznakem životní dychtivosti.

Soudobé kroniky nám vesměs vyprávěly, jak světem hýbou pouze pole válečná v čele s hlavami pomazanými, ale mlčely o polích všednějších, nemluvě milostných. Ta si musíme dokreslovat sami – byť se samozřejmě nemohla příliš lišit od dnešních.

Nejspolehlivějším průvodcem po nich nám může být rozsáhlé dílo Julia Enderse³⁾, ze kterého vybíráme několik zásadních vět:

Epika je po všech stránkách typickým vývojem ústních (orálních) pěvců. Je zásadní chybou mluvit o „básnicích“ v Rukopisech a bezvýhodné jsou i pokusy hledat jejich autora. Podle obecně v dávných dobách sdíleného

¹⁾ Ruskin J.: *Výklady o umění, přednesené posluchačům university Oxfordské*. Praha, Jan Laichter 1901.

²⁾ Z nich se později vyvinuly písně kramářské: „skládáné řemeslnými zpěváky, básnickými samouky atd., libujícími si v rozvleklých skládáních. Obvykle se jednalo o rozvleklou milostnou lyriku sentimentálního zabarvení. Vydavatelé špalíčkových písní sestavovali svoje bohatá skládání z důvodů obchodních: krátká píseň nešla na odbyt.“ Jiří Horák v knize *Kladské písničky*. Sebral a úvod napsal J. Št. Kubín. Výkladem a poznámkami provází J. Horák. Praha, 1925.

³⁾ Enders J.: *Rukopis Zelenohorský a Královédvorský. Vznik, styl a básnické hodnota staročeské orální poezie*. Praha, Neklan 1993.

přesvědčení, pěvec tvoří jsa nadšen bohem, bohyní, nymfou nebo Múzou, která mu tento dar dává nebo propůjčuje ... v Rukopisech vidíme totéž

Vždyť právě epika pěvců nás nejlépe provádí po polích starých jedno tisíciletí. Julius Enders pokračuje, všimaje si skutečností mnohdy opomíjených:

Slovo „pěti“ znamenalo starořecky recitaci s doprovodem strunného nástroje ... jako u skotských horalů, jak je vídal takto vyzbrojeni ještě Walter Scott na počátku 19. století. Tam, kde Rukopisy přinášejí zmínky o polosoukromých starožitnostech našich předků, je všechno správně ... Skladba je vždy prvotní a teprve po ní následuje kronikářské zpracování. Nejvíce pravdivosti lze čekat tam, kde je líčen málo významný detail ...

Ale co nám mohli o něm prozradit tehdejší kronikáři? Málo. Představujít se nám obvykle jen co věcní a suší komentátoři soudící, že již pouhé zmiňování se o oněch „polosoukromých starožitnostech“ je jich nedůstojno. Navíc: vždyť ony jsou přece všeobecně známé, dále historicky bezvýznamné a – vůbec – by tu představovaly jen plýtvání vzácným pergamenem.

Přesto jednu z oněch „nedůstojností“ nám s chutí zachytil na věčné časy náš starý dobrý Kosmas, popsav svatební noc paní Matyldy Toskánské se švábským vévodou Velfem v druhé polovině jedenáctého věku. A když jim byl věnoval s mimořádnou chutí několik stránek vzácné psací potřeby, svůj prohrěšek proti kronikářským mravům pokrytecky hájil: „*Kéž bych to ani nebyl pověděl!*“

Tak nám trochu žádoucího světla do soukromého života nekorunovaných západ- a středoevropských hlav vnášejí hrdinské zpěvy oněch dob. Byť si spíše všimají místních herojů a jejich vzájemných půtek, pletich, úskoků a úkladů než citových vztahů. Ale přesto se v nich hodně dočteme o tehdejší ne- a mravnosti. Místě nejbližší jsou nám z krajů burgundsko-francko-saských s nádechem staronordické mytologie 8. a 9. věku, vytvořené na základě vikingských pověstí století snad pátého. Posléze se jim věnovali rakouští minnesängři, až si nakonec onu směsici přebánil a zhudebnil sám velký Richard Wagner. Skrze něj je veřejnost, originálů neznalá, odkázána jen na jeho přetaveniny. V nich vidíme bájně postavy dávné minulosti spoutané divokou žárlivostí a pomstychtivostí, krátící si čas vzájemným úkladným vyvražďováním. To vše podle tzv. mnichovského znění třináctého století, které se vzorem našim Rukopisů nestalo, ale bylo podkladem pro Prsten Nibelungů.

I Sever má svoje údajně středověké zpěvy. Známější je finská Kalevala⁴⁾, někdy kladená hned za homérské básně, alespoň pokud se délky týče. Obě mají

⁴⁾ Šolc R.: Ossian-Kalevala-RKZ aneb Macpherson, Lönnrot a ještě něco navíc. *Zprávy České společnosti rukopisné VII/1* (7. dubna 2008), s. 4–7.

veršů 28 000, Kalevala „jenom“ něco přes 22 000. Zato zahrnují dobu od stvoření světa až po křesťanství. Naše RKZ jich mají pouhých 1309, ovšem zachovalých, které jsou jednak úryvkem Libušina Soudu (RZ), jednak Třetí knihy (RK), jak se praví v *Kapitulě šestmezciemé O pobití Sasikův*. Národní epos Čudů je směsicí násilně propojovaných příběhů, hlavně lidské prostopášnosti, které písemně zachytil až místní lékař Eliáš Lönnrot podle vyprávění stařešin. Stalo se tak bezmála před dvěma staletími (1830) a českému čtenáři Země Kalevova byla předložena v dokonalém překladu Josefem Holečkem půl století na to. Leč „*ani umělecké uvědomění ji nedovedlo uchránit před nedostatkem kompozice, romantickým měněním žánrů a forem,*“ pravil slavný Comparetti⁵⁾ už před sto a padesáti lety, rozporuplně pokračovav, „*a ačkoliv žádné z písní nebyly pěny tak, jak je Lönnrot sestrojil, přesto jsou skutečné a národní*“.

Pole milostného v Kalevale trocha je, ale vše nepřekračuje rámec opilé nevěsty, vraždy rozsekáním, žhářství, roztrhání dravou zvěří, moru, znásilnění sestry a sebevraždy. Happyendem je Kalevův útek kamsi do obráceného světa.

Její protějškem se stal po deseti letech estonský Kalevipoeg nazvaný po jeho hrdinovi Kalevovci s 19 000 verši; obdobně zručně a dodatečně sestavený místním filologem F. R. Kreutzwaldem. Jen děj má jednodušší: cestu tří bratrů do pekel zdobenou příslušnými pekelníky, končící osvobozením vlasti od Německých rytířů. Vše opět navíc proloženo lidovými bájemi. Věrohodnost obou severských eposů snižuje doba jejich vzniku; byť popisují děje vzdálené tisíciletí, oba slavné zpěvy byly vytvořeny podle vyprávěnek devatenáctého století.

Čtvrtým předobrazem oněch dob by mohly být ruské Byliny, dílče čerpající i z oblastí, kde vznikla Kalevala. Jejich hrdiny jsou místní bohatýři, ale milostné náměty tu nacházíme jenom z povzdálí:

„*Mladý Dobryňuška svlékl se do naha a šel se vykoupat do řeky Pučaje ... Krásné dívčiny prádlo tam máchaly: „Aj, ty dobrý junáku! Ti se tady nekoupají nazi, ale v bílých plátěných košílkách.*““ A co jim bohatýr – v překladu Bronislavy Herbenové – odpověděl: „*Aj, vy děvušky, prادلjenky! Ničemu nerozumíte, jen samy sobě.*“

„*Kravec Marynka zavedla statného Ilju Muromce do teplé ložnice k postýlce vystlané ... Vzal ji za bílé ručky a hodil na postýlku vystlanou a propadla se do hlubokého sklepení.*“

Jenom výjimečně je pěvec Bylin věcnější: „*Tu mladý Dobryňuška Nikitič vzal svou milovanou ženu za bílou ruku, oceloval její medová ústa a zavedl ji ke své rodné matičce.*“

⁵⁾ Domenico Comparetti (1835-1927), přední italský filolog.

Či jinde „*Čurila Plenkovič zlatými kadeřemi potřásá a žluté kadeře se mu po šíji rozsypají. Kde se za ním děvčata dívají – ploty praskají, kde mladé ženy – tam okénka zvoní. Polovice Čurilovi odřekla, polovice přijítí slíbila.*“

A kdy měly být tyto zkazky zachyceny? V „býlinách“ – od slovesa *býti* – je prý již zmínka ve Slovu o Pluku Igorově. A skrze ně se snadno vrátíme k RK, byť pro nás méně hrdinnému než zpěvy Nibelungů či Čudů.

Nejdříve k jeho zpěvům epickým. O ženské kráse a vkusu (o opaku v něm není ani zmínky) je v něm poznamenáno jenom podvkráte, nemluvě o divu-torné „*Mateří Božiej*“⁶⁾.

V Jaroslavu: „*Lepá Kublajevna ... rozenú i strojnú krású sieše: obylečena bě vsia v zlatohlavě, hrdlo, ňadra rozhalena jmieše.*“

V písni Ludiše a Lubor: „*Ta dci na div slična bieše: těla urostlého krásně, líce jmieše ovsēm bielé, na lících rumenci ktviechu, oči jako nebe jasné, i po jejěj bielěj šíji vlasi zlatostvúci vějú, u prstěncéch skadeřeni.*“ Vítězi klání pak „*Ludiše mu věnec stavi, věnec z dubového listie*“; lípa se stala symbolem slovanství až v době obrozenecké. Na to „*zevzně hlahol trúb i kotlón*“. A konec, bez náznaku nějaké nemovité odměny. Ale kdo ví, jaké úmysly choval „*kněz zálabský*“ při „*sedanie*“ se svojí Ludiši, byť tvrdil, že „*v mířě válku múdro ždáti, vezdy nám súsédě Němci*“.

Celý příběh nám uzavře rozkošná, dramaticky poutavá pohádka Bajaja. Ten v následném Zbyhoňovi je už zcela jasný. Má ráz budoucích špalíčkových písní. Příslušnými hrdiny jsou v ní „*mútný junoše*“ – zde kupodivu bezejmenný – a „*zlobný a vilný*“ Zbyhoň, který „*uchvátí ... i otnese u ... hrad tvrdý*“ jeho „*drahú, přědrahúčkú*“. Za tento odsouzeníhodný čin Zbyhoňovi „*silný junoše rozrazí mlatem hlavu*“. A protože se tak dobrá věc podařila, „*vzradova se děva, se svojím junošú ... spáváše na jednom ložici*“. Závěr starobylého špalíčku tentokrát proběhl bez dalších zádrhelů a – jak vidno – i bez posvěcení úřadů.

Po zbyhoňovském špalíčku můžeme v RK nalistovat další píseň podobného ražení, leč s dějem již truchlivým. Je jí Jelen: krásný jinoch v ní zavražděn těžkým mlatem Istivého vraha. Jak v Bylinách se mladé ženy otáčely za Čurilovými zlatými kadeřemi, tak zde, tisíce verst západněji, „*i by v každěj děve po žalniem srdece ... junoše plakáchu vsě děvy*“. Čelakovský, obdivovatel ruské bohatýrské dávnověkosti, byl unešen jejich romantismem a něžnou erotikou. Čím je Jelen ještě zajímavý: lehkým náznakem jakési mytologie. Ubitému na rovu vyrůstá dub obletovaný tlupou krahujců; snad symbolem onoho světa. Jen jakési. Na rozdíl od Homéra a slavných Nibelungů, Kalevaly a Kalevipoegu s hrůznými

⁶⁾ Všechny citace podle edice *Rukopis královédvorský a zelenohorský*. K. Nesměrák (ed.). Praha, Neklan 1997.

krveprolitími přes znásilnění až po pekelné příšery, představuje nám RK ve svých prvních písničkách pouze „věčné“ válečné obrazy se zcela letmou poznámkou o obětování bohům. (Také v RZ padne zmínka – ale naprosto všeobecná – že nám vládnu jacísi „*věkožizní bozi*“, mající k ruce děvy „*vyučené věšcům*“.)

Jen v Jaroslavu třináctého věku jsou ještě uváděni čarodějové, hadači, hvězdáři a kouzelníci; leč jen jako směšní přísluhovači nájezdníka Kublajeva chána. Jím trýznění, žízni trpící obležení Moravané nacházejí spásu u Hospodina a Matky Boží; o nějaké století dříve sice čteme, že v půtkách jim ještě mohou pomoci jacísi bohové, ale nikdy nejsou jmenováni, natož zýváni. Ba neobjevuje se tu ani jméno nejslavnější, Perunovo. Ten si v literatuře musí počkat až na Havlíčka. Je zaznamenání hodno, že této skutečnosti se nevěnuje zvláštní pozornost. A tak rozsáhlá práce o slovanských božstvech Z. Váni⁷⁾ měla v tomto směru ulehčenou práci – o RKZ v ní nepadne ani slůvko. Byť našim starým pověstem věnoval více stránek.

Třetí špalíčkovou písní je skladba nečekaně poetická a milostná, Jahody: „*Jde má milá na jahody ... zadřieše si ostré trnie v bělitku nožicu.*“ Rád jí pomůže její milý s bílým koníčkem a „*přižech k srdcu i celovách ústa ... i vzech zmilitku v náručie, otjedech s niú domov.*“ Jen se tu věštecky mihne starostlivá máti – jakoby znala Kubínovy *Kladské písničky*:

Trhala jahody
na skále vysoký,
teprf naříkala,
dyš se již poznala,
že bude chovati.

Zbývá se nám ještě zmínit o pěti skutečných písničkách, písničkách v dnešním slova smyslu. A srovnajme s živými písněmi národními. V písničkách rukopisných slyšíme stesk, touhu, smutek, vzpomínku, očekávanou radost. V následných staletích, až do devatenáctého, tytéž pocity vyjadřovali všichni jejich zpěváci. Stačí namátkou zalistovat dílem kteréhokoliv sběratele lidových obyčejů, třeba od Karla Jaromíra Erbena (1811–1870) až po již zmíněného Josefa Štefana Kubína (1864–1965). Jakoby na rukopisné navazovali; jen je vzájemně srovnajme: těch národních, lidových je dvacet či dvacet pět tisíc, rukopisných osm. Těch lidových jsme prošli namátkou přes 1700, což je snad více než 8 %. Pro statistiku prý postačí procento ještě nižší. Výsledky uvádí následující tabulka.

⁷⁾ Váňa Z.: *Svět slovanských bohů a démonů*. Praha, Panorama 1990.

Tabulka procentuálního zastoupení námětů písní RK a písní lidových

písně s námětem	RK	lidové %
opětované lásky	37,5	28,9
nešťastné lásky	37,5	27,5
smrti	12,5	5,4
vojny	12,5	15,4
	100,0	72,2

Doplňme údaje o písních lidových: v době roboty si na ni stěžovalo skrze písně jenom 0,1 %, o čertech a židech se zmiňovalo po 0,3 %, o psaní dopisu byla 0,4 %, na vězení a soudy lálo 0,9 %, filozofovalo 2,8 %, o hospodě a pití bájilo 5,0 %, aby celý svět proklelo 0,0006 % lidových zpěváků⁸⁾.

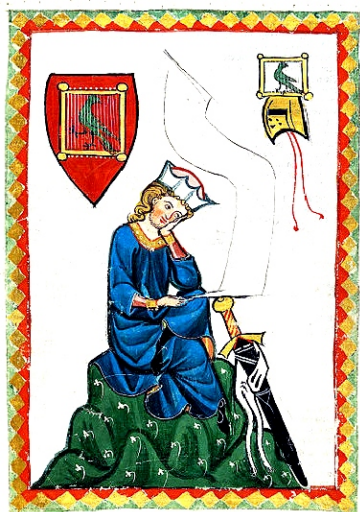
Nevšímejte si již hrůzných pověstí Nibelungů a dalších a všimněme si blíže zpěvu nám bližšího, který známe také dobře: byl jím dvorský Minnesang⁹⁾. U českých králů oblíbený jak oběma Václavy a Přemyslem Otakarem, tak zaznamenání hodno, že zmínku o něm dodnes nalezneme v učebnicích němčiny. Snad si ještě dnes někdo vzpomene na nejslavnějšího pěvce oněch dob Walthera von der Vogelweida (1170–1229?), majícího ve svém šlechtickém znaku ptačí klíčku. Jeho nadšenými posluchači, bezmeznými obdivovateli, byli všichni soudobí císaři Svaté říše římské jazyka německého. Naše špalíčky mohou být s ním současné, ba v Jelenu i minnesängry předcházející. Milovaní pěvci putovavše od hradu k hradu, prošli tak „od Labe po Rýn“, jak pěli, až od „Sekvany po Muru“. Jedním z nich byl dodnes nesmrtelný svými verši v duchu Kytice, pějící *Dû bist mîn ich bin dîn*, v překladu¹⁰⁾ asi:

Ty jsi můj, já tvá též:
pravdou je, není lež,
že jsi uzavřen,
navždy v srdci mém.
Vždyť od něj ztracen klíč
je navždy – navždy pryč.

⁸⁾ Před lety byla na půdě FF UK rozprava s pp. češtináři o lidové písni co odrazu tehdejšího nevolnictví a roboty. Já tvrdil, že více jak polovina z nich má naopak až radostný milostný námět. Byl jsem přehlasován, když jeden z pp. profesorů – byl to Ondřej Hasenblas st. – se rozpomněl, že v jisté národní písni vyhožují úřad a rychtář „vzpornému robotníkovi bílým kabátcem“.

⁹⁾ Der Minnesang, milostný zpěv, název německé dvorské lyriky 13. až začátku 14. století. (Die Minne, zastaralý básnický výraz pro lásku.)

¹⁰⁾ Překlad: rš.

Walther von der Vogelweide
(*Codex Manesse*, fol. 124^r).

Sám von der Vogelweide se občas pokusil být i mravokárcem. V písni *Tři dobré věci* sedí na balvanu v zadumání: které jsou tři nejlepší věci na světě. Čest? Pozemské dobro? Leč nejdůležitější je:

řekne-li se: jedna z mála
budiž ze všech Bohu chvála.

Snad tím chtěl popíchnout oba nadřazené stavy v čele s Friedrichem II., zveršovav *Majetek před ctí*:

Zlato je vítáno neustále v každé zemi,
jím spoutána i čest hamižnými srdci všemi.
Zlato panuje: vše by, i ženy, daly za to
obdobně jako knížata, když slyší slůvko: zlato.

Zlato má v RK hodnotu mnohem vznešenější, jak vyznívá ze slok *Růže*:

na pravěj ruce s prsta
svlekl sě zlatý prstének,
smekl sě drahý kamének.
Kamének nenadjidech,
zmilitka sě nedoždech.

Vzácný kov může přinést štěstí jen někdy, jak tvrdí verše ve slavné Kytici:

Po vodě k děvě kytice plyje,
kytice vonná z viol a růží.
I je sě děvka kyticu lovit,
spade, ach spade v chladnou vodicu.
„Kda bych věděla, kytice krásná,
kto tebe v kyprú zemicu sáze,
tomu bych dala prstének zlatý.
...
tomu bych dala viének svůj z hlavy.“

Ohlasy v národních písních jsou více než patrné:

„Co děláš, má panenko, v vodě studený?“
„Viju vínky z konvalinky, z růže červený.“
„Komu pak dáš, má panenko, věnec zelený?“
„Jeden tobě, druhý sobě, třetí družbovi.“⁽¹¹⁾

Na hlavě měla věnec zelený,
a v ruce proutek rozmarýnový ...
Byl jsem z toho jak z mysle zbavený⁽¹²⁾

Další rozpomínání je osamělé dívky v Žezhulici:

V širém poli dúbec stojí,
na dúbci žezhulice
zakukáše, zaplakáše,
že nenie vezdy jaro ...
Kak by děvě těžko bylo
by vesdy sama byla!

A ozvěnou mu lidová:

Zakukala žežulička v lese v oboře,
zaplakala má panenka doma v komoře,
ždyť žežulička na Vánoce nikdy nekuká.⁽¹¹⁾

⁽¹¹⁾ Malát J.: *Zlatá pokladnice, text ku sbírce národních písní. Řada I. a II.* Praha, Urbánek 1884.

⁽¹²⁾ *Kladské písničky.* Sebral a úvod napsal J. Št. Kubín. Praha, 1925.

Mnohem smutnější je osud dívky v Opuštěné:

Kdž moje máti, dobrá máti?
Travka na něj roste.

S odpovědí v národní písni:

kde jsou ty zlaté ručičky,
mojí nebožky matičky.
Není jich, už není,
dávno hnjou v černé zemi.¹¹⁾

Poslední rukopisnou písni je Skřivánek se dvěma údaji zaznamenání hodnými:

Pleje děva konopie ... (a zanaříká si skřivánkovi, že):
„Otvedechu zmlitka
u kamenný hrádek!
Kdybych pérce iměla,
písala bych lístek.“

V písni je předně zmínka o „hradu z kamene“, do kterého odvedli – kdo a proč? – děvina milého. Nebudeme luštit; vždyť málokdy ze slov písne poznáme dobu jejího vzniku. Jen spoře se textem mihne prozrazující údaj jako Bonaparte, konstituce, školní docházka, Prajz (Prušák), vzácněji Rožmberk. Či námětem je událost roztodivná, jako, že „*hořela lípa hořela, panenka pod ní seděla*“, i podle Enderse se „slovy zatemnělými“. Zmíněný hrad je z kamene, můžeme-li slovům věřit. Pak píseň nemohla být složena před polovinou 12. století; do té doby stavby, i pevnostní, byly roubené. Prvním kamenným hradem byla Přimda, vystavěná Vladislavem I. roku 1124. Předpokládáme ovšem, že „hrádek“ byl vskutku kamenný, a ne pro děvku „pevný jako kámen“. I dříve jsme se mohli dočíst, že

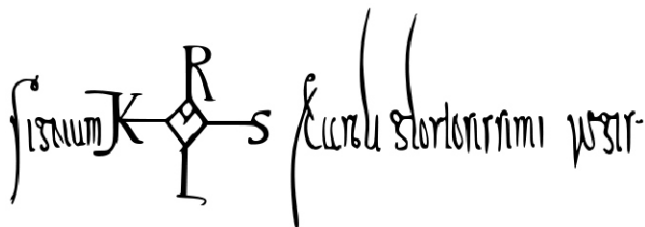
Ty Zbyhoni tamo na tom tvrdě hradě,
ty uchváti moju drahú, předdrahúčku
a otnese, ach, u hrad, u hrad u tvrdý!

Zajímavá je i poznámka v desátém verši Skřivánka, kde plející děvka, zajistěže prostě venkovské děvče, touží mít „*pérce*“, aby svému milému mohla „*písati lístek*“. Samozřejmě, jeden z důkazů padělků. Copak žena hlubokého

středověku by uměla vůbec psát? Povinnou školní docházku přece prosadil při reformování školství až v roce 1774 augustiniánský opat, pedagog Johann Ignaz von Felbiger, byv jmenován za tím účelem Marií Terezií generálním ředitelem škol v rakouském žaláři národů. Ač historie nezná slůvko *kdyby*, tak přece jenom první furiant si prozpěvuje „*kdybys měla má panenka sto ovec*“, druhý, odněkud z Javoriny, „*keby ty si scela, já bych scél, lehli bysme spolu na postel*“, a třetímu, Janovi, zas bylo vyčteno „*kdybys byl, Jeničku, poslouchal matičku, nebyl bys nucen nosit po boku šavličku*“. A čtvrtý, kterým není nikdo jiný než plející děva, žalostivě:

Kdybych perečko měla,
napsala byl lístek –

a v duchu dodala: „Ovšem, kdybych uměla psát.“ Ale to autor Skřivánka již nezaznamenal.

„Podpis“ Karla Velikého (742–814) na listině z roku 790; doba odpovídá rukopisné písni Záboj (asi 805). Císař Karel I., zvaný Veliký, původně král francký a langobardský, uměl vlastnoručně „napsat“ jenom kříž, ale ostatní text „*Signum + Caroli gloriosissimi regis*“ jsou již dílem písařovým.

Zvyky a náboženství středověkých Tatarů a jejich odraz v písni Jaroslav

JIRÍ BERÁNEK

Píseň Jaroslav vznikla zcela jistě odděleně od dalších písní RK. V této písni je mnoho prvků ze života středověkých Tatarů, které údajnému falzátorovi v době národního obrození nemohly být známy. Probereme detailně tři motivy, které se týkají zvyků a náboženství středověkých Tatarů a jejich odrazu v písni Jaroslav.

I.

První motiv: zavraždění Kublajevny a jejího poselstva. Tataři ve středověku považovali vyjednavče za nedotknutelné osoby. Máme-li na mysli Kyjevskou Rus a samotné Rusy (dobově Moskovity, uvádí takto ještě Veleslavinův *Kalendář historický*), pak když tam došlo k pobití tatarských vyjednavčů slovanskými knížaty, považovali to za maličkost. Tatarští bojovníci se však na tuto událost dívali jako na porušení svého posvátného tabu. Při mnoha jiných příležitostech, pokud došlo k zabití mongolských vyjednavčů, následovala krvavá mongolská odplata. Usmrtit vyjednavče byl strašný hřích proti mongolským bohům. Rusové i Ukrajinci vnímali toto drancování a vyvražďování slovanského obyvatelstva jako barbarský zvyk, neuvěřili by, že to byla pomsta za usmrcení tatarských vyjednavčů. Pomstít tuto urážku byla povinnost Mongolů, kvůli překročení náboženského tabu. Jak uvádí Gumiljov¹⁾:

Číňané, muslimští Turci a dokonce i Evropané zabíjeli i vyslance a parlamentáře. Podle mongolské etiky se tím dopouštěli nejtěžšího hříchu, a proto se Mongolové tak krutě vypořádali se sungskou Čínou, s chorezemským šáhem Muhammadem, s ruskými knížaty v bitvě na Kalce i s Maďary v bitvě na řece Sajó. Ale Číňané, Iránci, Rusové i Maďaři, kteří pohromu přežili, dlouho nemohli pochopit spojitost mezi zavražděním vyslanců a krvavou lázní, která následovala. Případalo jim přirozené, že sami zabíjejí, ale něco docela jiného je, když zabíjejí je. Proto považovali Mongoly za netvory; zapomínali, že každý následek má své příčiny. Jen málo Evropanů to pochopilo, třeba

¹⁾ Gumiljov, L. N.: *Hledání vymyšlené říše*. Praha, Mladá fronta 1974, s. 290–291.

Plano Carpini a Alexandr Něvský. Proto se Plano Carpini postaral o to, aby s ním do Evropy nebyli posláni mongolští vyslanci; obával se, že je Němci zabijí a „Tataři mají zvyk nikdy nesjednávat mír s lidmi, kteří zavraždili jejich vyslance“. Alexandr Něvský si byl také dobře vědom tohoto zvyku, a proto v roce 1259 zabránil novgorodcům zavraždit tatarské vyslance tím, že postavil kolem domu, v němž bydleli, ozbrojenou stráž, A tak zachránil nejen Tatary, ale i Novgorod.

Zavraždění Kublajevny – dokonce tatarské princezny a jejího poselstva – bylo přirozeně Mongoly vnímáno jako ještě něco horšího, příšernějšího. Pomstít Kublajevnu, to byla svatá povinnost Tatarů, jinak by je samotná mongolská božstva odmítla chránit. Smrt Kublajevny, to bylo překročení tatarského tabu. Neco jako překročení hranic Svatoboru, posvátného háje pohanských Slovanů (to byl důvod zavraždění sv. Vojtěcha u pohanských Prusů).

„Lepá Kublajevna jako luna, uslyše, že vlasti na záchodě, v siechže vlastech luda mnoho žive. Otrpavi se poznat nračov cuziech.“ Přirovnání vladařky k luně je typicky středověké (a přirozeně slunce je symbolem krále). Ve staročeské Alexandreidě se královna srovnává s měsícem, neboli lunou; a v křesťanství je známa Assumpta, Panna Maria stojící na srpku měsíce.

Tatarská princezna Kublajevna je více než poselstvo vyjednavců. Kublajevna, druhá osoba po samotném chánovi, je Tatary vnímána jako tatarská velvyslankyně. Její v Jaroslavovi uvedené zavraždění, je následováno samozřejmějmu a povinnou pomstou Tatarů a tudíž vpádem do Evropy.

II.

Motiv druhý: tatarské náboženství. Podle Jaroslava „Kublaj káže všem svým čarodějm, hadačům, hvězdářům, kúzelníkóm, aby zvěstovali uhodnuce, kteraký by konec boj jměl vzieti.“ Proto se hadači, kouzelníci a čaroději rozestoupili v kruh a „na dlí trest črnú položichu, i ju na dvě pólě rozcepichu“. Magická předpověď ukázala, že Kublaj a jeho věc – jeho válka v dobíjené Evropě – zvítězí. Náboženství Tatarů ve 13. století byl pohanský šamanismus²⁾. Kouzelníci, hadači, hvězdopravci – prostě šamani – byli prostředníky mezi bohy a Kublajem, ale i ostatními Mongoly. Tataři věřili, že když budou hádat budoucnost z fazolí, z beraních kostí, ze třtiny (tzv. z rákosu), dozvědí se nejen zdar bitev mezi Kublajem a Evropany. Používali tyto praktiky k zjištění, zda se jim narodí chlapec nebo děvče, zvěděli, jaké bude počasí, zda mají vyjednávat s jinými klany. Věřili v existenci mocných démonů s velkou ničící silou, ale

²⁾ Gumiljov, L. N.: *op. cit.*, s. 296–297.

i v existenci dobrých duchů, kteří lidem pomáhají a které se patří si naklonit a být s nimi v dobrém. Měli také velké množství nejrůznějších tabu, například nikdo nesměl bez svolení překročit práh cizího domu nebo jurty, v létě se nesměli – pod trestem smrti – koupat nebo prát ve vodě oděv či látky, protože to podle mongolských představ vyvolává koupání bouří (šamanistické uctívání vody).

III.

Třetím, zde probraným, motivem je fetišizace bouřky, při které Tataři nesmí bojovat a ustávají v boji. Středověcí Tataři měli velkou hrůzu z bouřky, protože bouřka v tatarské stepi byla a je velkou pohromou a neštěstím. Blesky zasahují nejvyšší předměty, tedy lidi a dobytek³⁾. Stejná hrůza zachvátila Tatary i v bitvě u Olomouce roku 1241, kde podle Jaroslava bouře přišla velmi náhle: „Aj, hle na vznojeném nebi mráček, vzdujů větrů, zahuče hrom strašný, chmúráše se tuča po vsém nebi, blesky raz raz bijú v stany Tatar.“ Tataři u Olomouce samozřejmě neviděli rozdíl mezi bouřkou ve střední Evropě a bouřkou v otevřené mongolské stepi⁴⁾. Poznamenejme, že velké množství Tatarů mělo na sobě kovovou zbroj, která v asijských stepích blesky přitahuje.

IV.

Zmíněné tři motivy (pomsta Tatarů za zavraždění vyslanců, středověké tatarské šamanistické praktiky a fetišizace bouřky) nemohly být podle našeho názoru v době údajného zfalšování RK na počátku 19. století u nás nikomu známy a z toho vyplývá, že píseň Jaroslav pochází ze středověku a rozhodně není obrozenským falzem.

³⁾ Gumiljov, L. N.: *op. cit.*, s. 297.

⁴⁾ Gumiljov, L. N.: *op. cit.*, s. 189.

V Klementinu o Truhlářovi a Rukopisech

JIŘÍ URBAN

Ke stému výročí úmrtí klementinského knihovníka Josefa Truhláře byla v prostorách Národní knihovny ve dnech 14.2.–12.4.2014 instalována výstava. Poslední panel nadepsaný „Účast ve sporu o Rukopisy“ přináší následující text:

Rukopis královédvorský a Rukopis zelenohorský, údajně objevené v letech 1817 a 1818, měly velký vliv na utváření představ o české minulosti při formování novodobého českého národa. Vzhledem k tomu, že se jednalo o padělky po jazykové a technické stránce poměrně zdařilé, alespoň vzhledem k úrovni tehdejšího poznání, o jejich pravosti se zpočátku téměř nepochybovalo (s výjimkou Josefa Dobrovského, který nevěřil v pravost Rukopisu zelenohorského a za autora této „mazanice“ prohlásil muzejního knihovníka Václava Hanku). Studium starého písma a vůbec rukopisů nemělo zpočátku zpracování dostatečnou pramennou srovnávací základnu, na jejímž základě by bylo možné památky posoudit. Čeští učenci Pavel Josef Šafařík a František Palacký na základě svých znalostí údajné památky hájili. V zahraničí jejich pravost odmítl slavista Jernej Kopitar a na jeho argumenty navazovali další badatelé. Vážné námitky později přednesli i někteří čeští učenci a na podvržené památky poukázal také ostře formulovaný anonymní článek v časopisu Tagesbote aus Böhmen (z roku 1858). K jeho autorství se až s odstupem mnoha desetiletí přihlásil klementinský knihovník Antonín Ziedler. Další spory o pravost Rukopisů byly postaveny většinou na filologické argumentaci.

Nové argumenty přineslo vystoupení skupiny vědců v časopisu Athenaeum v roce 1886. Články Tomáše Garrigua Masaryka a Jana Gebauera a Jaroslava Golla argumentovaly sociologicky, filologicky a historicky proti pravosti Rukopisů. K uvedeným autorům se přidali další, mezi nimi Josef Truhlář.

Z jeho spisů, publikovaných v mládí, je jasně patrné, že o pravosti Rukopisů a některých dalších podezřelých staročeských památek nepochyboval. Dokonce pro časopis Světozor napsal oslavnou báseň na Václava Hanku u příležitosti 50. výročí údajného objevu (1867). V časopiseckém příspěvku z roku 1880, který věnoval snímání a objevování zlomků, jež byly druhotně

použity ve starých knihách, se zasazoval o dostatečnou evidenci původního nosiče zlomku. Jako negativní příklad uvádí Václava Hanku a Evangelium sv. Jana, další podvrženou památku, protože Hanka svůj nález nehlásil, sám zlomek sejmul a původní nosič označil tak nepřesně, že nebylo možné jej najít. Truhlář tehdy ještě netušil, že Hanka jako padělatel ani jinak postupovat nemohl. Naopak si již dobře uvědomoval nepravost zlomků s tzv. Libušiným proroctvím, u nichž poukazoval na kodikologické nesrovnalosti. Pravost tzv. Libušina soudu (Rukopisu zelenohorského) ale uznával a povyšil si jako první rýhy, jež podle jeho tehdejšího názoru svědčila o užití zlomku ve vazbě.

Truhlář v Athenaeu upozornil na to, že texty Rukopisů v mnoha případech čerpají z textů, jež byly napsány v moderní době. A tak tyto údajné staročeské památky nemohou pocházet z doby, do níž se hlásí. V dalších příspěvcích rozebíral podivné korektury na zlomcích s památkami a podezřelé nálezové okolnosti. Jeho přehled o rukopisných padělcích chovaných v Národním muzeu se díky Vatroslavu Jagičovi dostal i do mezinárodního slavistického časopisu Archiv für slavische Philologie. Zabýval se i jednotlivými osobnostmi, jež se měly na falšování podílet, tedy Václavem Hankou, Josefem Lindou a Janem N. Zimmermannem. Z Truhlářova pera pochází s největší pravděpodobností německá přehledová stat' o rukopisném sporu napsaná pro prestižní historický časopis Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung (1888). Pro jeho práce o Rukopisech je charakteristická věcnost a konstatování faktů namísto rozvíjení složitých teoretických konstrukcí. Do zkoumání údajných staročeských památek jako první zapojil vedle poznatku paleografických také postřehy kodikologické.

Zmíněné „čerpání z textů, jež byly napsány v moderní době“ zde trpí značnou neurčitostí. V případě Josefa Truhláře se ovšem jedná o opatřování tzv. paralel. Byly shledány určité podobnosti jistých částí textu Rukopisů s jinými literárními díly. Úsilí o nalezení co nejvíce takových shod vedlo jen k tomu, že se prokázala existence často používaných slovních obrátů, společných celému lidstvu. Příslušné „důkazy“ jsou proto již opouštěny a termín „paralely“ v našich souvislostech upadá v zapomnění.

Na jiném panelu se uvádí, že Truhlář „nedokázal být nestranným pozorovatelem“ a konstatuje se příliš kritický postoj vůči klementinskému knihovníku K. Fischerovi a na straně druhé zase pozitivní hodnocení Rafaela Ungara a Pavla Josefa Šafaříka. Není od věci zde v této souvislosti poukázat i na výrazně odlišná stanoviska v Truhlářově hodnocení jedné a téže osobnosti, a to Václava Hanky. V roce 1867 zveřejňuje oslavnou báseň na počest Václava Hanky s názvem

Ku dni 16. září, o třináct let později pak v *České včele* v článku *Ke sporu o pravost literárních památek staročeských* přisuzuje Hankovi negativní charakterové vlastnosti. Mojmír Otruba v jedné své stati¹⁾ uvádí:

Tuto kombinaci dohadů²⁾, založenou na možnosti odcizení rukopisu, Truhlář podpírá nelichotivým exkurzem o Hankově povaze a problematické čestnosti, připisuje mu „pošetilost“ a téměř „duševní nepřičetnost“ a nazývá jeho život „jedinou osnovou klamu a šalby“. Uzavírá: „... pravda to jest, že co v literatuře naší jest podvrženo, podvrhl Hanka buď sám neb společně s jinými, potom že pravé památky staročeské zohavil, pátrání pak po původu jejich znesnadnil tak, že podezření vzbuzují ...“

Věcnost zde spatřovat skutečně můžeme, ale otázka pravdivosti Truhlářových „dohadů“ a „faktů“ nedošla ocenění ani u významných představitelů naší oficiální vědy.

¹⁾ RKZ–Dnešní stav poznání. *Sborník Národního muzea v Praze* C 13/14, 1968/1969, str. 131.

²⁾ Dotýká se Truhlářových dohadů, že Václav Hanka odcizil RZ z Klementina a s pomocí F. Horčíčky nebo J. Lindy zinscenoval jeho nález na Zelené Hoře.

Členské zprávy

Zpráva o XXI. řádné valné hromadě České společnosti rukopisné

Valná hromada se konala v sobotu 26. dubna 2014 v salonku restaurace *U dobré myšlenky* v Praze 2, Trojické ulici. Účastnilo se jedenáct členů, z toho dva nově přijatí.

Pro onemocnění předsedy Karla Nesměráka řídil schůzku jednatel Jiří Urban. Jednání bylo započato krátce po 13. hodině za účasti jedenácti osob. Nejprve byli krátce představeni dva noví zájemci o členství Ing. Pavel Kolář a Jan Lazarowitz. Jednatel pak poreferoval o činnosti společnosti za uplynulé období. Připomenuty byly přednášky v Plzni a Hořiněvsi, texty publikované na webu a zhodnoceno vydávání Zpráv. Poukázáno bylo též na dosavadní studijní úsilí k nedávno vydaným publikacím (*České literární romantično* a sborník *Historické fikce a mystifikace v české kultuře 19. století*), jehož výsledky ještě nenabýly publikovatelné podoby. Zmíněna též byla badatelská aktivita Ing. Pavla Koláře z doby jeho přípravy na vstup do ČSR a zhodnocen přínos studentské práce Jany Kačerové pod vedením Mgr. Jiřího Aubrise.

Mgr. Dana Mentzlová pak podala zprávu o hospodaření a stavu finančních prostředků Společnosti. O rozsahu a dostupnosti archivu a knihovny ČSR následně poreferoval Ing. Jaroslav Gagan.

Na základě hlasování o přijetí nových členů se členská základna rozšířila o Ing. Pavla Koláře, Jana Pelánka Lazarowitze a Pavla Matyška.

První odborný referát s názvem *Zvyky a náboženství středověkých Tatarů a jejich odraz v písni Jaroslav RK* přednesl Dr. Jiří Beránek. Mgr. Dana Mentzlová promluvila o problému zádruchy v RZ. K problematice nálezových okolností RK a problému proužků RK pak poreferoval Ing. Pavel Kovář.

Ve volné diskusi bylo nejvíce pozornosti věnovalo problému výstavy, která by měla rozhodným způsobem přispět k lepší informovanosti veřejnosti o Rukopisech. Na významné aspekty a zajímavé možnosti poukázal pan Lazarowitz.

Rozprava byla ukončena krátce po 17. hodině.

JIŘÍ URBAN

Zpráva o Knihovně a Archivu ČSR za rok 2013

V loňském roce přibyly do knihovny tři signatury: *Katalog výstavy Svět chce být klamán* (Plzeň 2013), článek *Jsou Rukopisy naivní padělků?* (Živá historie 2013/3) a odborný článek *Historie a perspektivy hmotného průzkumu RKZ* (Chemické listy 2013/3).

Celkem máme v evidenci 1147 knih:

- nová knihovna (přírůstky): 251 svazků
- Barašíkova knihovna: 131 signatur
- Perkova knihovna: 106 knih
- Šonkova knihovna: 322 knih.
- stará knihovna deponovaná v Archivu hlavního města Prahy má 337 knih; jsou přístupné pouze do badatelný AHMP.

Archiv ČSR je umístěn v AHMP na Chodovci. Obsahuje pozůstalosti našich členů: Adámek, Barašík, Beneš, Pazelt, Perek, Říha, Šohájek, Vojtěch a Vopravil. V Literárním archivu PNP jsou fondy Dr. Enderse a Rukopisy královédvorský a Zelenohorský (9 kartonů; 1818–1939). V Archivu Národního muzea je fond JUDr. Šonky: *Sbírka ke sporům o pravost RKZ* (12 kartonů), další část archivu JUDr. Šonky je deponována u předsedy ČSR. JAROSLAV GAGAN

Pomněnka k placení členských příspěvků

Jako každý rok po valné hromadě si dovoluujeme připomenout členům jejich povinnost uhradit členské příspěvky, které jsou jediným řádným příjmem naší Společnosti a slouží zejména k hrazení výdajů za vydávání Zpráv ČSR a rozšiřování spolkové knihovny. Roční členské příspěvky jsou již řadu let v nezměněné výši, tedy:

- výdělečně činný člen: 200 Kč
- studující, důchodci, nezaměstnaní: 100 Kč.

Členské příspěvky lze uhradit třemi způsoby:

1. bankovním převodem na účet ČSR u Československé obchodní banky, účet číslo: 223 260 897/0300,
2. poštovní poukázkou na adresu pokladníka ČSR: Mgr. Dana Mentzlová, U Zvoníčky 45, Mirošovice, 251 66 pošta Senohraby.
3. osobně pokladníkovi ČSR na každé schůzce a akci ČSR.

Dary a dobrovolné vyšší členské příspěvky jsou vítány.

VÝBOR ČSR

Drobné zprávy

(srpen 2013 – květen 2014)

- Student UJEP v Ústí nad Labem Kristián Šujan uveřejnil 29. srpna 2013 na webu (<http://domorodci.cz/>) rozhovor s jednatelem ČSR Ing. Jiřím Urbanem pod názvem *Slavné staročeské rukopisy se mohou už v roce 2017 dočkat dalších analýz pravosti* (29.8.2013).
- Magazín *Protiproud* Petra Hájka (<http://www.protiproud.cz/>) otiskl 2.11.2013 článek Ing. Jiřího Urbana *Spor o Rukopisy je dávným sporem o české dějiny*. Článek pod jiným názvem převzal web *První zprávy* (<http://prvnizpravy.cz/>) *Další tabu pokrokářů prolomeno? Rukopisy nebyly podvrhem*.
- Web *Světlý kruh* ze Šumperka (<http://svetlykruh.webnode.cz/>) otiskl 6.11.2013 článek *Jsou rukopisy Zelenohorský a Královédvorský opravdu podvrhem?*
- Web *Rozhledy 2010* (<http://rozhledy2010.blogspot.cz/>) otiskl 6.11.2013 článek *Začne nové bádání o pravosti Rukopisů?*. Mimo jiné napsal: „Otázka Rukopisů tedy ani v současnosti nedává vědcům spát. Rádi by při příležitosti výročí 200 let od jejich objevení je znovu prozkoumali novými metodami.“
- Časopis *Opera Slavica* otiskl v prvním čísle 23. ročníku (2013) článek prof. Libora Pavery *Dobrovský Josef (17.8.1753–6.1.1829) [RK ++, RZ –] aneb jak lze mediálně vyprávět a hodnotit historii*. Autor objevil na webu České společnosti rukopisné slovníček *Kdo je kdo v rukopisném sporu* a komentuje některé osobnosti: „zde pozorujeme vědomou manipulaci s informacemi, s jejich uspořádáním a hodnotovým zařazením“.
- Časopis *HISTORY revue* (2014/1) otiskl článek redaktorky Dominiky Eliášové *Podvedl Václav Hanka celý národ?* Je to neslabší článek týkající se Rukopisů. Už úvodní věta „Jistý německý jazykovědec“ dokazuje, že se autorce nezdařilo zjistit jeho jméno (Eberhard Graff). Nesmyslné je také označení historika Feifalíka, který měl podrobit MPKV chemickému rozboru.
- Nakladatelství Academia vydalo ediční plán na období 2014/2015, kde v rubrice Literární řada nacházíme dlouho chystanou publikaci Dalibora Dobiáše a kol. *Rukopisy královédvorský a zelenohorský a česká věda (1817–1885) Soubor studií s komentovanou antologií textů*.
- Nakladatelství Academia vydalo knihu *Historické fikce a mystifikace v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 33. ročníku symposia k problematice 19. století konané v Plzni*. Hodně autorů se věnuje RKZ (např. Dobiáš, Cooper, Píša, Prahel, Machalíková, Galmiche).
- Redaktor Dan Hrubý publikoval 10. dubna 2014 v časopisu *Reflex* (č. 15/2014) článek *Deset českých lží*. Jako druhou lež uvedl: „*Václav Hanka, dítě bohyně štěstěny! Rukopisy královédvorský a zelenohorský dokládají vyspělost českého národa ve středověku. Kam se hrabou Němčouři! Rukopis královédvorský objevil básník, jazykovědec, literární historik, ale také restaurátor Václav Hanka v roce 1867 (!) ve Dvoře Králové. Obsahoval básnické skladby ze 13. století. A sláva to byla veliká. O rok později (!) objevuje Hanka Rukopis zelenohorský, jak název napovídá, tentokrát na zámku Zelená Hora.*“
- Redaktor kulturní rubriky (<http://kultura.idnes.cz/>) Ondřej Bezr napsal 13.4.2014 článek *Je česká kultura jednou velkou mystifikací?*. Vychází jako recenze sborníku *Historické fikce a mystifikace v české kultuře 19. století*.

JAROSLAV GAGAN

Rejstřík VII. řady Zpráv ČSR

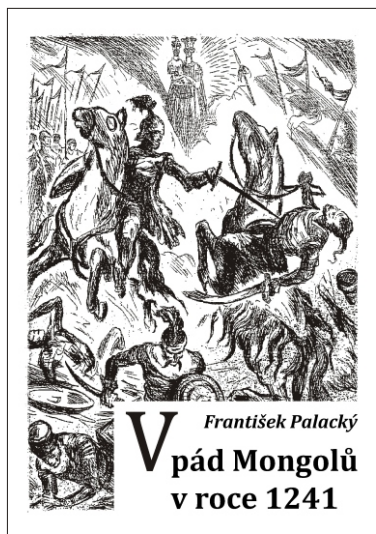
Autorský rejstřík

Beránek J.: <i>Možnosti užití alegorie jako ohlasu dobových poměrů</i>	
<i>v básni Jelen</i>	8
–: <i>Zvyky a náboženství středověkých Tatarů a jejich odraz</i>	
<i>v písni Jaroslav</i>	231
–: <i>Život a dílo Josefa Ladislava Piče v kontextu archeologie a RKZ</i>	207
Daneš Z. F.: <i>Kdo byl kníže Neklan?</i>	153
–: <i>Latinská slova ženského tvaru, ale mužského významu</i>	196
–: <i>Prošli Češi obdobím matriarchátu?</i>	178
Mentzlová D.: <i>Birgit Krehl o Herderovi a Rukopisu zelenohorském</i>	34
–: <i>Hankův převod RKZ do nové češtiny</i>	201
–: <i>Nález Rukopisu zelenohorského</i>	97
–: <i>Rasury a korektury v Rukopise královédvorském</i>	45
–: <i>Zajímavosti o Tatarech</i>	140
–: <i>Zmínka o dávných věštkyních</i>	11
Nesměrák K.: <i>Libušino proctví. Edice, rozbor a historie sporu.</i>	73
–, Urban J.: <i>Ohlédnutí za jubilejním rokem 2007</i>	2
–: <i>Poškození Rukopisu královédvorského Ivanovovým týmem</i>	108
–: <i>Rukopisná anketa 2009</i>	91
Prokop D.: <i>Nakonečného Český fašismus</i>	18
Šolc R.: <i>Kapitola z historie Kde domov můj</i>	189
–: <i>Ohlédnutí za jubilei aneb trocha filozofie nikoho nezabije</i>	64
–: <i>Ossian – Kalevala – RKZ aneb Macpherson, Lönnrot</i>	
<i>a ještě něco navíc</i>	4
–: <i>Pole milostná, pole válečná</i>	221
–: <i>Vzpomínka pamětníka u příležitosti pět a sedmdesátého</i>	
<i>výročí ČSR</i>	13
Štochlová H.: <i>Hanuš Kuffner o Tatarech u Olomouce</i>	125
Urban J.: <i>Brdy a naše Rukopisy</i>	38
–: <i>Eliška Krásnohorská a naše publicistika</i>	174
–: <i>Glosa k dějinám a současnosti</i>	138
–: <i>Jak byl svět zklamán</i>	211
–: <i>Na okraj Dobiášova vydání Rukopisů</i>	146

–: <i>Několik poznámek k průzkumu Libušina proctví</i>	104
–: <i>Nové souvislosti v rukopisném bádání?</i>	169
–: <i>Plzeň a století Rukopisů</i>	192
–: <i>Poznámka k bádání o Mongolském vpádu</i>	136
–: <i>Radovan Lukavský a Rukopisy</i>	17
–: <i>Rukopisy na prahu jedenadvacátého století</i>	25
–: <i>Rukopisy, obrození a nástup avantgard</i>	157
–: <i>V Klementinu o Truhlářovi a Rukopisech</i>	234
–: <i>Vzpomínka na Aloise Vojtěcha Šemberu</i>	9
–: <i>Vzpomínka na léta šedesátá</i>	57

Věcný rejstřík

alergie	8	Macpherson	4
anketa o RKZ	91	matriarchát	178
avantgarda	157	Mongolové viz Tataři	
bitva u Olomouce	125	Nakonečný M.	18
Brdy	38	nález RKZ, výročí	2
členské zprávy	21, 41, 68, 94, 120, 148, 164, 184, 218, 237	Národní divadlo	211
Dobiáš D.	146	Neklan	153
drobné zprávy	22, 43, 70, 120, 149, 167, 185, 219, 239	obrození	157
Herder	34	Ossian	4
historie ČSR	13	Pič, F. L.	207
historie sporu	57, 64	Pitinský, J. A.	211
Ivanovův tým	108	pišeň <i>Kde domov můj</i>	189
Jelen	8	převod RKZ	201
Kalevala	4	rasury RK	45
korektury RK	45	recenze	39, 67, 115, 161, 182, 213
Krásnohorská E.	174	RK, lyrika	221
Krehl B.	34	–, průzkum	108
Kufner H.	125	RZ, nález	97
latina	196	symposia Plzeň	192
Libušino proctví	73, 104	Šembera, A. V.	9
Lönnrot	4	Šmahelová, H.	169
Lukavský, R.	17	Tataři	125, 136, 140, 231
		Truhlář, J.	234
		věštyně	11

František Palacký: *Vpád Mongolů v roce 1241*. Kritické sestavení a přehlednutí všech dostupných pramenů, se zvláštním ohledem na porážku Mongolů u Olomouce. Praha, Česká společnost rukopisná 2012, 46 s. ISBN 978-80-260-3424-7.

Jak to bylo s vpádem Mongolů na Moravu roku 1241 a co je přimělo k ústupu z Evropy? Je Rukopis královédvorský historickým pramenem pro tuto někdy zpochybňovanou událost? Na tyto a jiné historické otázky odpovídá vynikající studie otce českého dějepisu Františka Palackého *Vpád Mongolů v roce 1241*, vydaná péčí České společnosti rukopisné poprvé v českém překladu po 170. letech od jejího prvního vydání. Z německého originálu *Der Mongolen Einfall im Jahre 1241* přeložila Mgr. Dana Mentzlová, latinské pasáže převedl a ediční poznámku sestavil Dr. Karel Nesměrák, pasáž z Lüneburské (Saské) kroniky ze středověké němčiny přeložila Dr. Jana Maroszová.

Publikaci si lze objednat u předsedy ČSR Karla Nesměráka na adrese Tusarova 24/1250, 170 00 Praha 7 nebo e-mailu nesmerak@natur.cuni.cz.

Julius Enders

Sborník vzpomínek a statí

Praha, Česká společnost rukopisná 2010, 78 s.

Kromě základního biografického náčrtu a úplné bibliografie jsou v jednotlivých příspěvcích sborníku – jímž chtějí autoři vzdát hold památce filologa, velkého obránce RKZ a vzácného člověka PhDr. Julia Enderse – jsou zachyceny jak jednotlivé oblasti, jímž se Enders věnoval (filologická a estetická problematika RKZ i dalších staročeských památek, překlady antické poezie), tak i osobní vzpomínky a impresy jeho přátel. Ukázky z Endersových dopisů a jeho poezie umožňují alespoň trochu nahlédnout do duševního a duchovního světa tohoto výjimečného muže.

Obsah sborníku

- Karel Nesměrák: *PhDr. Julius Enders život a dílo*
- Jiří Urban: *Moje svědectví o Juliu Endersovi*
- Robert Jan Hřebíček: *Vzpomínka na Dr. Julia Enderse*
- Otakar A. Kukla: *Jak se z nás stali přátelé*
- Radomil Šolc: *Listy přátelské*
- Dana Mentzlová: *Endersovy překlady Aischylových tragédií*
- Jiří Urban: *Básník Enders*

Publikaci si lze objednat u předsedy ČSR Karla Nesměráka na adrese Tusarova 24/1250, 170 00 Praha 7 nebo e-mailu nesmerak@natur.cuni.cz.

Pavel Josef Šafařík, František Palacký: *Nejstarší památky české řeči.*

Česká společnost rukopisná vydá v druhé polovině roku 2014 první český překlad fundamentálního spisu P. J. Šafaříka a F. Palackého týkajícího se zejména Rukopisu zelenohorského, Evangelia sv. Jana a glos v Mater verborum. Z německého originálu přeložila Mgr. Dana Mentzlová, latinské pasáže přeložil Dr. Karel Nesměrák.

Knihla o asi 200 stranách vyjde v omezeném nákladu určeném **pouze pro knihovny a subskribenty**. Odhadovaná cena je 220 Kč. Publikaci si lze závazně objednat u předsedy ČSR Karla Nesměráka na adrese Tusarova 24/1250, 170 00 Praha 7 nebo e-mailu nesmerak@natur.cuni.cz.

Kromě tištěného vydání bude publikace posléze přístupna v elektronické podobě na webových stránkách ČSR.

Česká společnost rukopisná (založena 1932)

Jugoslávských partyzánů 21, 160 00 Praha 6

e-mail: rkz@rukopisy-rkz.cz

IČO: 492 801 80

Bankovní spojení:

ČSOB, č. ú.: 223 260 897/0300

WWW stránky o RKZ:

<http://www.rukopisy-rkz.cz/>

WWW stránky ČSR:

<http://www.rukopisy-rkz.cz/csr/>

Elektronická konference o RKZ:

rkz-l@kix.fsv.cvut.cz

Zprávy České společnosti rukopisné

ISSN 1213-9033

Řada VII, číslo 10, vyšlo: 11. června 2014.

MK ČRE 13420

Vydává Česká společnost rukopisná, Jugoslávských partyzánů 21, 160 00 Praha 6.

E mail: rkz@rukopisy-rkz.cz. On-line přístupno na <http://www.rukopisy-rkz.cz/csr/>.

Vychází nepravidelně, nejméně dvakrát ročně. Rediguje RNDr. Karel Nesměrák, Ph.D.